

ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ МЕХАНІЗМИ ФОРМУВАННЯ РОДИННОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ ОСОБИСТОСТІ В ПРОЦЕСІ ЇЇ СОЦІАЛІЗАЦІЇ

О. В. Літвінова

Кременчуцький національний університет імені Михайла Остроградського
вул. Першотравнева, 20, м. Кременчук, 39600, Україна.

E-mail: litvinova1992@gmail.com

Наведено дослідження психолого-педагогічних механізмів формування родинної ідентичності особистості в процесі її соціалізації. Обґрунтовано актуальність вивчення означеної проблеми в умовах нестабільності сучасного соціального простору. Охарактеризовано теоретичні підходи до визначення дефініції «ідентичність» в роботах представників психоаналітичного напрямку, біхевіоризму, когнітивізму, символічного інтеракціонізму, а також поняття «родинна ідентичність» в роботах Н. Аккермана, В. Кіголі та ін. Представлено характеристику основних механізмів формування родинної ідентичності – соціальної категоризації, соціальної ідентифікації, соціального порівняння та соціальної дискримінації, що представлено в роботах А. Тешфела, а також дихотомічний підхід до опису механізмів функціонування родинної системи Н. І. Оліферович. Наголошено, що важливу роль в процесі соціалізації і формуванні родинної ідентичності грають сімейні історії, традиції, міфи, наративи.

Ключові слова: ідентичність, родинна ідентичність, соціалізація, ідентифікація, розотожнення, научіння, репресія, ізоляція, інтимно-довірливе спілкування, сімейні історії.

ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГИЧЕСКИЕ МЕХАНИЗМЫ ФОРМИРОВАНИЯ СЕМЕЙНОЙ ИДЕНТИЧНОСТИ ЛИЧНОСТИ В ПРОЦЕССЕ ЕЕ СОЦИАЛИЗАЦИИ

О. В. Литвинова

Кременчугский национальный университет имени Михаила Остроградского
ул. Первомайская, 20, г. Кременчуг, 39600, Украина.

E-mail: litvinova1992@gmail.com

Приведены исследования психолого-педагогических механизмов формирования семейной идентичности личности в процессе ее социализации. Обоснована актуальность изучения данной проблемы в условиях нестабильности современного социального пространства. Охарактеризованы теоретические подходы к определению дефиниции «идентичность» в работах представителей психоаналитического направления, бихевеиоризма, когнитивизма, символического интеракционизма. Рассмотрено понятие «семейная идентичность» в работах Н. Аккермана, В. Киголи и др. Представлена характеристика основных механизмов формирования семейной идентичности – социальной категоризации, социальной идентификации, социального сравнения и социальной дискриминации, которые описаны в работах А. Тэшфела. Описан дихотомический подход

Н. Олиферович к характеристике механизмов функционирования семейной системы. Сделан акцент на том, что важную роль в процессе социализации и формировании семейной идентичности играют семейные истории, традиции, мифы, нарративы.

Ключевые слова: идентичность, семейная идентичность, социализация, идентификация, разотождествление, научение, репрессия, изоляция, интимно-доверительное общение, семейные истории.

АКТУАЛЬНІСТЬ РОБОТИ. На теперішній час важко знайти таку дефініцію, яка змогла б за частотою та активністю використання порівнятися з поняттям «ідентичність». Актуальність проблеми вивчення ідентичності пов'язана з пошуком локусу існування людської індивідуальності в світі, що постійно змінюється. Ідентичність передбачає певну співвіднесеність, а у випадку з родинною ідентичністю – співвіднесеність себе з історією свого роду, попередніх поколінь своїх предків. Проблема ідентичності пов'язана з пошуком співвіднесення між «Я», як суб'єктною спрямованістю, з одного боку, і об'єктивною включеністю «Я» в структуру життєвого світу з іншого; між індивідуальним «Я» і соціокультурним «Ми» полюсами особистісного буття людини.

В епоху нестабільності людина втрачає визначеність власного життя, перестає ототожнювати себе з макросоціальною спільнотою, зникає ціннісно-орієнтаційна єдність із нею. У випадку, коли існуюча приналежність до спільноти перестає задовольняти суб'єкта, він прагне залишити цю групу, або зробити так, щоб у його сприйнятті ця група стала позитивно відмінною від інших. При цьому людина потребує самоідентифікації, яка давала б їй деякі орієнтири соціального життя. В цих умовах починається пошук тієї соціальної спільноти, яка б дозволила відновити базові ціннісні основи, захистити від труднощів життя. Для цього людині потрібно мати стійкі групові зв'язки, відчувати свою приналежність до стабільної соціальної групи. Такими групами, в період соціальної нестабільності стають міжпоколінні спільноти – родина і етнос, які виступають в період криз в якості «аварійних груп підтримки» [8]. При цьому приналежність до етносу може бути достатньо умовною, а родина є тією спільнотою, до якої безпосередньо належить людина, в якій вона живе та існує, на яку орієнтується при виборі своїх дій. На фоні зниження загального рівню життя, змін звичного соціального середовища, зростання конкурентних стосунків у професійній сфері потреба людини в приналежності до сімейної групи стрімко зростає. Саме родина стає тією спільнотою, в якій людина отримує психологічну підтримку, в якій відчуває себе впевнено і в безпеці. К. Леш вважає, коли суспільство роздирають протиріччя, «родина починає уособлювати собою єдине джерело емоційної опори для її членів... саме вона дає людині основу для формування нової ідентичності, стійких основ свого соціального життя» [2,]. У зв'язку із цим на сьогоднішній день з особливою актуальністю постає проблема психолого-педагогічних механізмів формування родинної ідентичності особистості в процесі її соціалізації.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Поява проблематики ідентично-

сті традиційно пов'язують з психологічними вченнями. В 40-х роках ХХ ст. Е. Еріксон запропонував у своїх концепціях терміни «ідентичність» і «криза ідентичності». В 50-х роках пропонують різноманітні інтерпретації цих понять. Еволюція проблеми ідентичності від появи перших теоретичних форм до форм самостійного теоретичного знання простежується в роботах класиків зарубіжної філософії, психології і соціології У. Джеймса, З. Фрейда, К. Юнга, Ж. Піаже, Е. Фрома, Дж. Міда, Ч. Кулі; сучасних авторів Е. Еріксона, Р. Мейлі, К. Роджерса, Х. Саллівена, Е. Шпрангера та вітчизняних класиків: К. Абульханової-Славської, М. Бахтіна, Л. Виготського, І. Кона, О. Леонтєва, Ю. Лотмана, С. Рубінштейна, Д. Ельконіна, В. Ядова та інших.

Родоначалником постановки проблеми по дослідженню поняття «ідентичності» вважають У. Джемса, який вперше говорить про два аспекти осмислення людиною своєї тотожності: особистісної та соціальної. Якщо особистісна ідентичність – це самовизначення в термінах фізичних, інтелектуальних та моральних рис особистості, то соціальна ідентичність – це самовизначення в термінах співвіднесення себе до певної соціальної групи. Поняття «ідентичність» вперше детально було представлено Е. Еріксоном, який зазначав що ідентичність спирається на усвідомлення часової протяжності особистого існування, передбачає сприйняття особистої цілісності, дозволяє людині визначати ступінь своєї подібності з різними людьми при одночасному баченні своєї унікальності та неповторності.

Ідентичність для З. Фрейда – це приватний, внутрішній світ, емоційні сили людини. Любити і працювати – проста формула успішної ідентичності. В розвитку ідентичності З. Фрейд виділяв два процеси: біологічний – коли організм стає ієрархічною організацією серед живих органічних систем в життєвому циклі і соціальний – коли організми системи систематизуються в групи, які географічно, історично і культурно задані [11].

Згідно теорії біхевіоризму, ідентичність – це свідоме чи несвідоме копіювання атрибутів та характеристик інших, як етап у віковому розвитку людини. Біхевіористи К. Левін, Е. Маккобі, П. Муссен, Л. Рау, Р. Сіерс, слідуючи за цією ідеєю, ввели когнітивні аспекти в зміст ідентифікації. Когнітивно орієнтована психологія, в свою чергу, узагальнює ідеї фрейдистського напрямку і символічного інтеракціонізму, виокремлюючи моменти осмислення та узагальнення подібності і вносячи ідеї значущості часового аспекту у формування ідентичності. Представники цього напрямку М. Шеріф, Х. Теджфел Дж. Теренер, Г. Брейкуелл розглядають ідентичність як систему «Я-концепції», соціальна категоризація якої лежить в основі формування особистісної і соціальної ідентичностей.

Процес формування родинної ідентичності, як різновиду соціальної ідентичності ускладнюється швидкою зміною соціальної дійсності. Змінюється інститут, форми сім'ї, відповідно і формування родинної ідентичності відбувається неоднозначно.

Вперше термін «родинна ідентичність» з'явився у роботі Н. Аккермана. Він розумів родинну ідентичність як «зміст цінностей, прагнень, очікувань, тривог і проблем адаптації, що розділяється членами родини чи взаємодопов-

нене ними в процесі виконання сімейних ролей, це емоційне і когнітивне «Ми» даної родини» [6].

В. Кіголі і Є. Скабіні, досліджуючи родинну ідентичність мігрантів роблять висновок про те, що родинна ідентичність тісно стикається з культурної ідентичністю, оскільки родина – це інструмент передачі культури з покоління в покоління [9].

К. Смарт, досліджуючи сімейні секрети говорить про їхню значущість у формуванні та збереженні родинної ідентичності. Кожна історія родини стає відривним пунктом у вивченні того, як функціонує родина, якою вона себе представляє, яким чином спілкуються члени родини із самими слабкими її членами, як зберігають та передають накопичені знання, і як родина конструює свій простір [10].

Мета роботи – визначити і охарактеризувати основні психолого-педагогічні механізми формування родинної ідентичності особистості в процесі її соціалізації.

МАТЕРІАЛ І РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕНЬ. О. В. Мікляєва і П. В. Румянцева зазначають, що родина є не пасивним транслятором соціальних ролей і типових для неї шаблонів поведінки, вона переломлює їх в індивідуальному досвіді життя кожного покоління, що поступово створює унікальний внутрішньо-сімейний погляд на сутність та особливості тих чи інших соціальних груп, тим самим задаючи унікальні орієнтири процесу соціальної ідентифікації кожної дитини. Вони виходять з того, що родина є особливим соціокультурним простором, створює для дитини особливе ціннісно-сміслові поле, за допомогою якого дитина буде орієнтуватися в соціальній взаємодії і регулювати свою соціальну поведінку [3].

О. Л. Доценко стверджує, що будь-яка взаємодія між людьми містить в собі змістовний пласт, який представляє собою розгортання індивідуальних смислових систем взаємодіючих суб'єктів, що сприяє створенню єдиного смислового простору взаємодії – важливої умови його ефективності.

В якості окремих параметрів ціннісно-сміслового впливу родини на формування соціальної ідентичності дитини в дослідженні О. В. Мікляєвої розглянуті сімейні цінності, традиції, міфи, послання. Всі ці феномени внутрішньо-сімейної взаємодії володіють смисловою природою і створюють своєрідну систему значень, що лежать в основі сімейного «Ми» і транслують дитині орієнтири для соціальної ідентифікації.

Основою формування ідентичності людини з певною соціальною групою є, насамперед, прийняття її норм і цінностей, ціннісно-орієнтаційна єдність із нею. Тому процес формування родинної ідентичності потрібно починати з особливостей розвитку і трансформації родинних цінностей в умовах соціальної нестабільності. Тому ведуча функція родини полягає в збереженні, розвитку, перетворенні й передачі системи цінностей, які на суб'єктивному рівні виступають як ціннісні орієнтації членів родини. Результатом такого процесу і є формування ідентичності кожного члена родини і всієї родини в цілому. Прийняття людиною цінностей, що декларуються родинною, відображають її внутрішню

солідарність з її устоями й ідеалами і тим самим сприяє формуванню категоризації свого «Я» та його ототожнення з родинною структурою [8].

А. Тешфел розробив когнітивістську схему, в рамках якої виокремив наступні компоненти у формуванні соціальної ідентичності:

- соціальна категоризація;
- соціальна ідентифікація;
- соціальне порівняння;
- соціальна дискримінація [7].

Тобто, визначаючи поступове становлення соціальної ідентичності індивід упорядковує соціальне оточення в порядку особистісної значущості, визначає себе в деяку категорію, ототожнює себе з визначеною категорією, що проявляється у співвіднесенні себе із групою.

Н. І. Оліферович і Т. Ф. Валента наголошують на існуванні наступних біполярних механізмів функціонування родинної системи, які, в свою чергу, можна вважати і засобами розвитку і формування ідентичності [4]:

- ідентифікація – розототожнення;
- наuczіння – репресія;
- ізоляція – дифузія;
- регрес – прогрес;
- проекція – інтроекція;
- диференціація/розщеплення – інтеграція;
- ексклюзія – інклюдія.

Ідентифікація – це процес, за допомогою якого родина ототожнює себе з об'єктами, ідеями, уявленнями на основі значущих для неї ознак. Як внутрішньо-сімейний процес ідентифікація дозволяє членам родини відчувати свою єдність та близькість. Е. Ейдеміллер і В. Юстицькіс описують даний феномен поняттями «спільність долі» й «емоційна ідентифікація із родиною». На індивідуальному рівні ідентифікація служить основою для формування різних аспектів особистісної та соціальної ідентичності окремих членів родини. Розототожнення – це процес, який дозволяє відкинути ті об'єкти ідентифікації, що застаріли, чи стали неефективними. Розототожнення характеризується побудовою нових меж – нового образу себе, нових цінностей з можливістю використання досвіду минулих поколінь, це не знецінення минулого досвіду, а насичення його новим баченням згідно вимог сучасного суспільства.

Надані в процесі первинної соціалізації еталони поведінки, норми і зразки проходять процес трансформації з урахуванням вимог сучасності. Молодь, маючи фундамент нормативності підлаштовується під стрімкі зміни в усіх сферах існування, і в цьому сенсі старшому поколінню також є чому вчитися. Не дарма, М. Мід вважає, що в ХХІ столітті, в умовах збільшення тривалості життя склалась нова історична ситуація реального існування онуків, дорослих дітей та їх похилих та літніх батьків. Суспільство поставлено перед необхідністю створення нових норм стосунків між людьми різних поколінь. Визнання авторитету та мудрості старших, повага до їхнього досвіду повинна доповнюватися усвідомленням цінностей інновацій. Тільки зустрічний рух дозволить прийти до

змістовного діалогу поколінь та їхнього взаєморозуміння.

На індивідуальному рівні наuczіння дозволяє члену родини в процесі соціалізації набувати нові знання й навички, що необхідні для його життя не тільки в родині, а й взагалі у соціумі. Репресія заснована на усвідомленому забутті чи ігноруванні інформації, навичок, засобів реагування, що були притаманні членам родини протягом її існування. Однак іноді родині вкрай необхідно «забути» деяку інформацію, яка дестабілізує її як систему. Також родина може репресувати деяких своїх членів, забуваючи про їхнє існування, якщо з ними були пов'язані події, що викликають несхвалення з боку родини.

На рівні нуклеарної родини механізм ізоляції визначає характеристики сімейних меж, які стають жорсткими і ригідними. Ізоляція може стати наслідком переживання кризи, бажанням зберегти унікальність й самотність, з метою збереження родинних таємниць. Дифузія, навпаки, це процес взаємодії родини з середовищем, що супроводжується активним спілкуванням, обміном ідеями, поглядами, почуттями, коли межі родини не закриті, вони мають проникливість.

Регрес проявляється у поверненні родини до більш ранніх стадій функціонування, наприклад, коли родина стикається з будь-якою кризою вона може втратити комунікативні зв'язки, змінити рольовий баланс, що було характерно для попередніх стадій родинного функціонування. В стадії прогресу відбувається оптимальне функціонування родини, задовольняються потреби кожного її члена [4].

На індивідуальному рівні механізм проєкції дозволяє людині вважати особисті неприйнятні почуття, бажання, мотиви, ідеї чужими, і тим самим не приймати на себе відповідальність за них. Це свого роду механізм психологічного захисту, коли родина приписує неприйнятні характеристики, які притаманні їй, іншим соціальним системам. Інтроекція, навпаки, проявляється запозиченням ззовні поглядів, мотивів, установок, що відіграє важливу роль у формуванні особистісних якостей, і насамперед, у дитині, які вбирають в себе уявлення, особливості поведінки і емоційні реакції значущих для них людей задовго до того, як свідомо вирішать бути схожими на них. На рівні родини інтроекція представляє свого роду процес зараження ззовні прийнятими уявленнями про родинне функціонування.

Диференціація – це процес, який опосередковує виникнення нових правил, що обумовлені необхідністю змін у внутрішній чи поза сімейною взаємодією. На індивідуальному рівні диференціація передбачає побудову особистих меж, зміну дистанції, виконання певних функцій. Інтеграція – це процес об'єднання елементів сімейної системи, спрямований на взаємне зближення, посилення родинних зв'язків.

З погляду представників постнекласичної парадигми, сім'я – це динамічна система, яка перебуває в постійному розвитку та перебудові стосунків. Саме тому вона аналізується не як усталене, стійке утворення з певними особливостями, а як процес «буття сім'ї» [1]. Представники класичної парадигми також розглядають сім'ю в процесуальному аспекті, виділяючи стадії та життєві цик-

ли розвитку сім'ї. Однак поняття процесу в обох напрямках містить різний сенс.

З позиції класичної системної сімейної психології, сім'я – це структура або система з певними закономірностями, яка розвивається згідно з задалегідь відомим життєвим циклом сім'ї, тобто проходить всі його основні етапи розвитку. При цьому, зміна одного етапу на інший невід'ємно супроводжується об'єктивними подіями, які й визначають особливості проходження даного періоду. У той же час, у постнекласичній парадигмі сім'я розглядається в постійній динаміці самоконструювання, яка залежить як від внутрішніх стосунків її членів, так і від зовнішнього діалогу сім'ї з соціумом. На перший план виходять не стільки самі взаємини, скільки їх якість, постійна трансформація та вдосконалення, здобуття нових рис і елементів, а також особливості інтерпретації та тлумачення того, що відбувається в стосунках. Отже, на відміну від класичних поглядів, у постнекласичній психології сім'я аналізується не стільки як зумовлений об'єктивними чинниками процес, скільки як відкрита міжособистісна взаємодія, яка знаходиться в постійному русі, діалозі та трансформації.

Ексклюзія передбачає виключення елементів із сімейної системи, що пов'язане із втратою права бути членом родини і використовувати внутрішньо-сімейні ресурси. Наприклад, природна ексклюзія буде пов'язана із смертю члена родини, однак родина повинна пам'ятати цих членів, вони повинні бути присутніми у спогадах, на фотографіях, в сімейних історіях тощо. Інклюзія передбачає включення нових членів в сімейну систему, що обумовлено як виникненням нової системи і включенням дорослих людей в розширену родину, так і народженням дітей [4].

Великий пласт культури входить в дитину з дитячих років за допомогою родинних текстів, що переплітаються із казковими текстами та життєвими ситуаціями. Ці родинні тексти збираються всією родиною і закріплюються як обов'язкові для передачі по мірі дорослішання. Відібраний матеріал освячений родинною традицією транслюється поколінням дітей, пробуджуючи «інстинкт культури», даючи їм можливість прочитати та зберегти накопичений досвід минулого. На основі цього дитина будує свій особистий текст, який структурується в процесі дорослішання, створюючи своєрідну культурну канву розвитку, базисні основи розуміння світу, осмислення свого життєвого шляху. Інтимно-довірливе родинне спілкування і природна, співпадаюча з накопиченням свого досвіду дитиною презентація елементів родинних історій, міфів, легенд сприяє тому, що вся ця символіка одразу вбирається на несвідомому рівні. Саме на цьому рівні будується орієнтація на схвалювані форми поведінки, системи стосунків, майбутній спектр професійних виборів, програми бажаного образу «Я», образу «Іншого», створюється фон для розуміння того, що таке «добре» і «погано».

Як вказує І. Разумова, сімейні тексти в мікропросторі родини мають різний характер – виховний, прощальний, представницький – їхня актуалізація пов'язана із презентацією своєї родини стороннім, демонстрація дитині позитивного досвіду родини, входження в родину нових членів, налагодження стосун-

ків із близькими. Наприклад: «В нашій родині всі жінки гарні хазяйки», «Розлучень в нашій родині не було ні у кого», «В нашому роду всі довгожителі» [5].

Родинні тексти наряду з іншими соціально-економічними і психологічними аспектами характеризують і індивідуалізують родину як ціле, укріплюють її «Ми-образ». На теперішній час все більше акценти зміщуються на родинний фольклор. Це і родинні пісні, і розповідання/читання казок і більш інтимне розповідання історій із родинного минулого, а також система родинних ігор, ритуалів (ранкові привітання, зустрічі, родинні трапези, загальні збори, вечірнє спілкування, тілесні контакти), святкування і традиції (родинні дати, загальні свята), родинний жаргон (характерні прізвища, форми діалогу) та інше.

ВИСНОВКИ. Проведене дослідження показало, що соціально-ціннісне значення сучасної родини набуває нового вираження в умовах глобальних соціальних змін. Результати аналізу дозволяють зробити висновок, що родина виступає основною спільнотою індивідуального буття людини, демонструє свою життєстійкість та адаптивність. Основою формування родинної ідентичності, як усвідомленого почуття своєї належності до такої соціальної групи, як родина і створення на цій основі почуття «Моя родина», «Ми-образу» стає інтимно-довірливе спілкування між членами родини, створення елементів родинної історії, культури, родинних традицій, текстів, наративів. Це дозволяє процесу родинної соціалізації переживатися як живому досвіду й виконувати посередницькі функції в засвоєнні дитиною культурного простору не тільки родини, але й всього суспільства.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Кутузова Д. А. «Быть семьей»: взгляд с точки зрения социального конструкционизма. Обзор работ Л. Беллы и ее сотрудников / Д. А. Кутузова // «Постнеклассическая психология. Социальный конструкционизм и нарративный подход». – 2005. – № 1(2). – С. 72–92.
2. Леш К. Семья - убежище в бессердечном мире / К. Леш // США : проблемы семьи. – М. : АН СССР, 1990. – С.93–102.
3. Микляева А. В. Социальная идентичность личности: содержание, структура, механизмы формирования : Монография / А. В. Микляева, П. В. Румянцева. – СПб. : Изд-во РГПУ им. А. И. Герцена, 2008. – С. 82–92.
4. Олифирович Н. И. Терапия семейных систем / Н. И. Олифирович, Т. А. Валенты, Т. А. Зинкевич-Куземкина. – М. : Речь, 2012. – 576 с.
5. Сапогова Е. Е. Индивидуальные и стилевые особенности личности / Отв. ред. Т. Ю. Синченко, В. Г. Ромек. – Ростов-на-Дону : ЮРГИ, 2002. – С. 177–190.
6. Строкова С. С. Направления изучения семейной идентичности в психологии / С. С. Строкова // Консультативная психология и психотерапия, 2014. – №3. – С. 8–22.
7. Теория социальной идентичности Тэшфела. Этносоциология. [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://www.iskhakov./tedter>.
8. Филиппова Ю. В. Семейная идентичность и трансформация семейных

ценностей в современной России / Ю. В. Филиппова. [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://ecsocman.hse.ru/data/893/691/1219/007.FILIPPOVA.pdf>.

9. Cigoli V., Scabini E. Family identity: ties, Symbols an Transitions. London : Lawrence Erlbaum Associates, 2006. 235 p.

10. Smart C. Families, secrets and memories // Sociology, 2011. Vol. 45. № 4. P. 539–553.

11. Freud S . The Future of one Illusion. N. Y., 1961. – 92 p.

PSYCHO-PEDAGOGICAL MECHANISMS OF FORMATION FAMILY IDENTITY OF THE PERSON DURING ITS SOCIALIZATION

O. Litvinova

Kremenchuk Mykhailo Ostrogradskyi National University

vul. Pershotravneva, 20, Kremenchuk, 39600, Ukrain.

E-mail: litvinova1992@gmail.com

The subjects of research in the article are psycho-pedagogical mechanisms of formation family identity of the person during its socialization. The relevance of studying this problem in conditions of instability of modern social space is grounded. The need of belonging to a family group gradually increases with the reduction in the general level of life, changes the usual social environment, increasing competition in the professional field. It is the family that becomes a community in which a person receives psychological support, feel themselves confident and safe. Theoretical approaches to the definition of the definition of "identity" in the works of the representatives of the psychoanalytic direction, behaviorism, cognitivism, symbolic interactionism are characterized. The concept of "family identity" in the works of N. Ackerman, B. Kigoli and others is reviewed. Family identity is understood as an awareness of values, aspirations, expectations, anxiety and adjustment problems that are common to all family members and supplemented by its members in the implementation of family roles, it's emotional and cognitive "we" of the family. Characteristics of the main mechanisms for the formation of family identity - social categorization, social identity, social comparison and social discrimination, which are described in the works of Tajfel is submitted. Dichotomous approach to the characterization of N. Olyferovich mechanisms of functioning of the family system is described. The basis of this approach, the mechanisms of functioning of the family system and family factors in the formation of identity are considered identification-disidentification, learning - repression, regression - progress projection - introjection, differentiation - integration, exclusion - inklyutsiya. The focus is made on the fact that an important role in the socialization process and the formation of family identity plays a family history, traditions, myths, narratives. Formation of family identity allows a process of socialization experienced as a living experience, and serve in the assimilation of the cultural space of the child, not only the family but also the whole society Sources – 11.

Key words: identity, family identity, socialization, identification, learning, repression, isolation, intimate, confidential communication, family history

REFERENCES

1. Kutuzova, D. A. «Byit semej»: vzglyad s točki zreniya sotsialnogo konstruksionizma. Obzor rabot L. Bellyi i ee sotrudnikov / D. A. Kutuzova // «Postneklassicheskaya psihologiya. Sotsialnyy konstruksionizm i narrativnyy podhod». – 2005. – № 1(2). – pp. 72–92.
2. Lesh, K. Semya – ubezhishe v besserdechnom mire / K. Lesh // SShA : problemyi semi. – M. : AN SSSR, 1990. – pp. 93–102.
3. Miklyaeva, A. V. Sotsialnaya identichnost lichnosti: sodержanie, struktura, mehanizmyi formirovaniya : Monografiya / A. V. Miklyaeva, P. V. Rumyantseva. – SPb. : Izd-vo RGPU im. A. I. Gertsena, 2008. – pp. 82–92.
4. Olifirovich, N. I. Terapiya semeynyih sistem / N. I. Oliferovich, T. A. Valentyi, T. A. Zinkevich-Kuzemkina. – M. : Rech, 2012. – 576 p.
5. Sapogova, E. E. Individualnyie i stilevyie osobennosti lichnosti / Otv. red. T. Yu. Sinchenko, V. G. Romek. – Rostov-na-Donu : YuRGI, 2002. – pp. 177–190.
6. Strokova, S. S. Napravleniya izucheniya semeynoy identichnosti v psihologii / S. S. Strokova // Konsultativnaya psihologiya i psihoterapiya, 2014. – № 3. – pp. 8–22.
7. Teoriya sotsialnoy identichnosti Teshfela. Etnosotsiologiya. [Elektronnyiy resurs]. – Rezhim dostupa : <http://www.iskhakov./tedter>.
8. Filippova, Yu. V. Semeynaya identichnost i transformatsiya semeynyih tsennostey v sovremennoy Rossii / Yu. V. Filippova. [Elektronnyiy resurs]. – Rezhim dostupa : <http://ecsocman.hse.ru/data/893/691/1219/007.FILIPPOVA.pdf>.
9. Cigoli, V., Scabini E. Family identity: ties, Symbols an Transitions. London: Lawrence Erlbaum Associates, 2006. 235 p.
10. Smart, C. Families, secrets and memories // Sociology, 2011. Vol. 45. № 4. Pp. 539–553.
11. Freud, S . The Future of one Illusion. N. Y., 1961. – 92 p.

Стаття надійшла 13.03.2015.